

Ako je obtoženec vložil ugovor in ga okrajni sodnik zavrže, ima obtoženec pravni lek pritožbe do sodnega dvora prve stopinje, katerega mu je poprijeti se v 3 dneh. V tem slučaju sme obtoženec s pritožbo, ako bi se imela zavreči, združiti vzklic, o katerem se postopa tako, kakor je bilo v prejšnjih odstavkih razloženo. Sodni dvor ima torej soditi ali samo o pritožbi zovoljo zavrženega ugovora ali pa o pritožbi in o vzklici. Ako pritožbo zavrže (ker je skazano, da je bil poziv prav vročen in ker ni skazano, da je obtožencu neodvrtačen zadržek priti branil), mora potlej soditi o vzklici po ravno tistih pravilih, katera veljajo za vzklic sploh. Razume se, da se o pritožbi zaradi zavrženega ugovora sodi vselej v tajnej seji. Razume se nadalje po tem, kar se je o pravicah sodnega dvora nasproti razsodbam okrajnih sodišč zgoraj govorilo, da mora sodni dvor takrat, kadar je bila vpložena sama pritožba zoper zavrženi ugovor, samó o tej pritožbi soditi, akoravno bi bilo jasno, da obtoženec ni kriv, ali bi bilo kaj ničnostnih uzrokov. Samo kadar je okrajno sodišče sodilo o hudodelstvu ali pregrešku, bode tudi o samej pritožbi na predlog državnega pravdnika pri zató odredjenem sodbenem dnevu prvo (nepravomočno) sodbo zarad tega uničil in stvar na postavni postopek napotil, ker je uradoma skrbeti za stvarno pristojnost sodišč.

Najde li okrajni sodnik ali vsled pritožbe sodni dvor, da ima ugovor svojo podstavo, uniči (zavrže, odpravi) prvo obravnavo in sodbo, ter zaukaže novo razpravo pred okrajnim sodiščem, pri kateri se, ako obtoženec pride, reč tako obravnuje, kakor navadno. Ako pa obtoženca k tej drugej razpravi zopet ni, tedaj postane izpodbijana sodba prvega sodnika pravokrepna, kakor da ni bilo nikakega ugovora. Uničena sodba zopet oživi. —c.

O naših pravnih reformah.

IV.

V prvej seji poslanske zbornice po velikonočnih praznikih predložil je justični minister nov načrt civilnega postopnika, ki je izdelan na podlagi javnosti in ustmenosti. Ta načrt je četrti v teku trinajstih let, kar skuša vlada izvršiti to veliko pravno reformo,

Že leta 1867, 1870 in 1876 bili so jednaki postavni načrti v parlamentarne obravnavi, ne da bi se bili dognali do postavne veljave. Ti mnogi poskusi kažejo nam veliko važnost te reforme, pa tudi težavo njene izvršitve.

Da je preuredba našega civilnega postopnika res nujna potreba, o tem ni nikjer nobene dvombe, ker to potrebo čuti vsakdo, ki se je le mimogrede pečal s pravnim življenjem. Da je pa ta nalog jako težaven, morda za več desetletij še neizpeljiv, o tem le nekoliko opomb.

Pred vsem je potreba pogledati vsaj površno na sedanji postavni položaj in na posamezne pravne stroke, katerih se tiče ta postavni načrt.

Pri nas velja sedaj — mi imamo pred očmi samo splošni civilni postopnik — glede obravnave v civilnih zadevah patent od 1. maja 1781 št. 13 zb. j. zak. — Ta patent je častitljiva zapuščina preteklega stoletja. Odlikuje se s strogim svojim formalizmom, ki natanjko predpisuje sodniku in strankam v raznih pravnih položajih vsak korak. S čudovito natanjčnostjo je tu določeno, kako naj se ima pravda začeti, vršiti do tega, da pride do sodbe, kdaj in kako naj se navedejo dokazi, na kaki način naj se vrši sodba, ali naj bo začasna ali definitivna, kake pripomočke ima stranka proti razsodbi in kdaj in kako dolgo sme se poslužiti jih.

Če si predočimo sedanji civilni postopnik ne glede na brezštevilno krdelo dvornih dekretov, med katerimi manj izurjeni navadno popolnoma zgreši tenor postave, če pogledamo na neizmerno subtilne določbe v raznih pravnih oddelkih, imamo pred sabo pravi umotvor prešle, stare šole, katerega bi primerjali mozaiku, ki se nam zdi tem lepši in zanimiveji, čim dalje ga opazujemo.

In le glede na to notranjo veljavo, glede na to — dan danes skoro nedosegljivo legislatorično moč, glede na ta natanjčni razum raznih pravnih položajev in naloge sodelujočih oseb, zdi se nam razumljivo, da se je mogla ohraniti ta postava skozi celo stoletje, akoravno stoji v sedanjem življenji le še kot velikanska ruina, ki nas spominja v prvej vrsti na temeljito juridično šolo njenih pisateljev. Odveč bilo bi opozoriti na razloček v človeške družbi, v prometu, v družbinskih nazorih, v socijalnih potrebah in zahtevah med letom 1781 in 1881. Če torej moremo le z največim spoštovanjem govoriti o tej častitljivej juridične starini in vendar priznamo,

da je reforma ravno tu nujno potrebna, ne bo nihče iskal kakega protislovja, temveč je to popolnoma razumljivo glede na stališče sedanje potrebe.

Ob enem pa je tudi naravno, da so se za posamezne pravne razmere razvili v teku jednega stoletja različni postopniki, kot sumarni patent, obravnava zaradi motenja v mirnej posesti v zakonskih, kupčijskih, menjiških zadevah in dr. Povsod vlada še staro načelo pat. od 1. maja 1781, da je obravnava tajna in pismena in vse poprave šle so le na to, da se v bolj nujnih pravicah pride malo prej in malo ceneje do sodbe.

V članu 10. državne osnovne postave od 21. dec. 1867 št 144 d. z. izrekel se je še le princip, da so obravnave pred sodnikom, bodi-si v civilnih, bodi-si v kazenskih zadevah, ustmene in javne. To načelo izvršilo se je v kazenski stroki s postavo od 23. maja 1873, v civilni stroki bila je pa ta svrha do sedaj nedosegljiva.

Velika zapreka tej reformi je sedanja sodnijska organizacija. S pismenim in tajnim postopanjem je v neizogibljevi zvezi pritožba na višo instanco. Z javnim in ustmenim obravnavanjem zлага se le načelo inapelabilite.

Sedaj imamo tri instance in največje breme nosi prva instanca in sicer okrajne sodnije na svojih ramah. Po ces. pat. od 20. novembra 1852 št. 251 d. z. ni principijelnega razločka med jurisdikcijo okrajnih sodnij in sodišč v mestih. Razum menjiških zadev, pridržala se je sodiščem izključljiva kompetenca le glede nekaterih, v postavi taksativno naštetih zadev. Veliko večino vseh kontencioznih in oficijoznih agend imajo okrajne sodnije v svojih rokah, tem bolj, ker je število sodišč v primeri s številom okrajnih sodnij jako malo. Če se pa loči kompetenca sodišč in okrajnih sodnij po važnosti v pravdo zapletenega predmeta, če se izroče — kakor se namerava po novem načrtu — vse pravde v znesku čez 300 gl. sodiščem in se odvzemo okrajnim sodnijam, očitno je, da bi sedanja sodišča — ne glede na intelektualne zmožnosti, katere zahteva novi načrt od sodnika, — ne mogla shajati in bi se morala zdatno pomnožiti. V tem oziru seza novi načrt živo v sedanjo sodnijsko organizacijo. Zdi se nam jako pogumno, skorej neizvršljivo delo, z jednim korakom tako rekoč preobrniti načelo sedanje civilne jurisdikcije in popolnoma pri miru pustiti staro organizacijo

s sodišči v velikih mestih in z mnogobrojnimi okrajnimi sodnijami po malih mestih in po deželi.

Civilni postopnik na podlagi javnosti in ustmenosti tudi ne bo imel pričakovanega uspeha, dokler se sodniku ne odvzamejo vsa opravila, ki niso z njegovim pravi poslom v najožje zvezi. Sodnik naj ne dela družega, kakor sodi naj.

Vsakdo ve, kako različne posle ima sodnik sedaj razun sodbe. Vsak sodnik je tudi administrator. Pri sodnikih na viših stopinjah uprava odločno prevladuje nad judikaturou. Akoravno je uprava principijelno ločena od sodniških agend, je vendar vsak sodnik tudi upravni uradnik.

Koliko časa potrati, koliko truda ima z mladoletnimi, s kurandi, kakšno breme so mu vedno še zapuščinske obravnave.

Leta 1850 dobili smo sicer po francoskem izgledu ponarejeni notarijat. V ožjem delokrogu sodišč izročajo se vse zapuščinske obravnave notarjem, pri okrajnih sodnijah je sodnikom na voljo dano, ali obravnavajo zapuščine sami, ali pa jih izroče notarjem. Ali ne le po deželi, ampak tudi po mestih obdržale so sodnijo popolnoma nadzorstvo in odgovornost pri zapuščinskih obravnavah, notar je naslonjen na sodnika in notarijatski institut je ostal tu, kakor v svojem bistvu — glede javnega pisma — polovičarsk, nedovršen. Sodniku se delo ni zdatno zljajšalo, notarijat pa ne more do celega razvoja.

In tu sega nov načrt v novo stroko reformatoričnih poskusov: sodnikova opravila skrečiti na strogo judikaturou in notarijatu pomoči do močnejega razvoja.

Nove zemljiščne knjige.

V 4. številki „Slov. Pravnika“ govorilo se je o nekaterih napakah pri napravi novih zemljiščnih knjig; dovoljeno naj mi bode, da pokažem tudi jaz še nekaj drugih napak, katere se pri sedanjih dotičnih zakonih odpraviti ne morejo.

Ko se je pričela reambulacija katastra, zaukazalo se je dotičnim organom, da kolikor mogoče zmanjšajo število parcel t. j. da parcele združijo, kjer je le mogoče. Po tem ukazu so se zemljemerci, stvari na škodo, le preveč ravnali in izdelali operat, ki v mnogih slučajih